

zakelijke taak bij zou krijgen: inlichtingen inwinnen in bezet gebied. Wie moest die dienst leiden? Goede samenwerking met *MI-5* en *MI-6* was van fundamenteel belang. Voor de koningin kwam in de loop van juni vast te staan dat er maar één minister was aan wie zij de verantwoordelijkheid voor deze in haar ogen hoogst belangrijke dienst wilde toevertrouwen: Gerbrandy¹, en voor deze kwam, toen hij, na gepolst te zijn, gesprekken gevoerd had met de chefs van *MI-5* en *MI-6*, vast te staan dat er op dat moment maar één Nederlander was die door de Britse geheime dienst competent geacht werd om als hoofd van die nieuwe dienst op te treden: van 't Sant. Daarvoor kwamen de officieren die aan GS-III verbonden geweest waren, bepaald niet in aanmerking: van Oorschot niet, omdat hij deernlijk geblunderd had bij het Venlo-incident en de internering van de oud-NSB'er Zegers overbodig had geacht, van de Plassche niet omdat hij, door tot op het laatste moment niet aan een Duitse invasie te geloven en door na te laten, voorbereidingen te treffen, welke ook, voor geheime verbindingen met Nederland als het ooit bezet zou worden, het bewijs geleverd had van een totaal gebrek aan voorstellingsvermogen.²

Voordat van 't Sant tot hoofd van de nieuwe geheime dienst benoemd werd, was hij in Londen reeds departementaal ambtenaar geworden. Hij had per 1 januari '35 ontslag moeten nemen als hoofdcommissaris van politie in Den Haag als gevolg van een affaire die zijn naam veel kwaad gedaan had (ook daarop komen wij in hoofdstuk II terug) en was toen in dienst getreden bij de koningin aan wie het beter dan wie ook bekend was dat hij zich aan geen enkele laakbare handeling schuldig gemaakt had; zij had zijn inkomen bepaald op f 8 000 per jaar (een secretaris-generaal kreeg toen f 7 500). Na aankomst in Londen had de koningin eind mei de Geer

¹ De opinie van de Enquêtecommissie dat de nieuwe dienst, 'gegeven het feit dat het oorlog was', onder Defensie, d.w.z. onder Dijkhoorn, had behoren te vallen (*Enq.*, dl. IV a, p. 66), behoeft na alles wat wij reeds over Dijkhoorn vermeld hebben, ons inziens geen weerlegging meer. ² Het is voor de Enquêtecommissie 'een open vraag' gebleven, 'of het niet beter was geweest . . . op het gebied van de inlichtingendienst van de diensten van deze officieren' (o.m. van Oorschot en van de Plassche) 'gebruik te maken.' (a.v., p. 67). De commissie heeft daarbij over het hoofd gezien dat *MI-5* en *MI-6* in '40 geweigerd hebben, met van Oorschot en van de Plassche samen te werken en dat zij het daar ook naar gemaakt hadden. In dat verband maakte de commissie nog melding van 'de leiding' die van Oorschot in '44-'45 gegeven zou hebben aan het Bureau Bijzondere Opdrachten (het BBO) - de dienst die in samenwerking met de *Special Operations Executive* o.m. de Binnelandse Strijdkrachten bewapend heeft. Wij merken daarbij op dat van Oorschot louter formeel hoofd van het BBO is geweest, werkelijke leiding heeft hij niet gegeven. Nadere bijzonderheden volgen in hoofdstuk II.